

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
AL JUDEȚULUI MUREȘ

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ MUREȘ

Tîrgu Mureș, 1979

Coordonator:
ROMEO ȘTEFAN POJAN
directorul Bibliotecii județene

Autori:
DIMIRTRIE POPTĂMAȘ
MÉSZÁROS IOSIF

Prezentare grafică:	MEDVE SÁNDOR
Fotografii:	HARAGOS ZOLTÁN
	LAKATOS LAJOS
Coperta :	CALIN ROMEO POJAN

„Partidul nostru acordă o mare atenție valorificării tradițiilor progresiste ale științei și culturii românești, tezaurului de valori spirituale făurite și lăsate moștenire de înaintași, chemându-i pe oamenii de știință și cultură să ducă mai departe aceste cuceriri în condițiile noi ale orânduirii socialiste, să slujească poporului, idealurilor sale de progres și prosperitate.”

NICOLAE CEAUȘESCU

CUVINT ÎNAINTE

Ce se poate scrie în prefața unui ghid de bibliotecă drept „cuvînt înainte”? Doar „ghidul” unei biblioteci este însuși „cuvîntul înainte” al celor ce-i trec cu sîfoasă pasiune pragul. Este un „îndrumar al unui îndrumar” de viață, adică al cărților ordonate în rafturi pentru a ne îndruma mintea, inima și fapta spre mereu mai plin, mai înalt și mai frumos. Așadar, un „ghid al ghidului” nostru în viață - cartea.

Și totuși. . . Biblioteca noastră județeană își are, iată, un îndrumător tipărit spre folosul pasionaților ei cititori. O lucrare ce nu știu dacă va figura printre atîtea „cărți mari”, dar pusă în slujba acestor „cărți mari”. Un buchet de „informații utile” pentru mari și mici spre a le sluji, odată mai mult, apropierii cu încredere și dragoste spre acest minunat tezaur de înțelepciune și înălțător, de omenie și împlinire.

Este aceasta și o chemare și un îndemn, și o profesie de credință. Profesiunea de credință a unui colectiv harnic și serios, modest și adînc în îndeletnicirea de a da „a doua viață” cărților. Și atunci iată ce cred că trebuie scris drept „cuvînt înainte”: vă mulțumim, stimați slujitori ai acestei biblioteci județene, pentru truda voastră modestă și profundă de a ne atrage în lumea mirifică a cărții, pentru munca nobilă căreia vă dăruți neînterupt, vouă, dăruți pentru dăruire.

IULIUS MOLDOVAN

Președintele Comitetului județean
de cultură și educație socialistă
Mureș

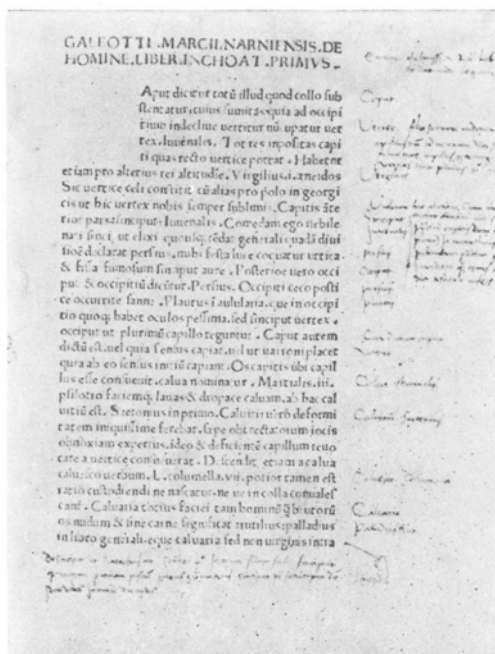
Palatul culturii din Tîrgu Mureș

SCURT ISTORIC

Actuala Bibliotecă județeană Mureș, se instituie în anul 1913, din cerințele asigurării lecturii publice a populației din municipiul Tîrgu Mureș. Ea a căutat să răspundă unui deziderat mai vechi sau unor funcții îndeplinite pînă la acea dată de numeroase biblioteci cu vechi tradiții: biblioteci școlare, personale, ale diferitelor instituții, societăți și asociații, care își subordonau activitatea unor laturi educative restrânse, cuprinzînd numai anumite categorii de cititori, fiind limitate ca fonduri de cărți și interese. Biblioteca publică se constituie în Palatul culturii, clădire impozantă, situată în centrul orașului, în incinta căreia o aripă este consacrată în întregime cărții și lecturii, fiind dotată cu săli de lectură, depozite de cărți și mobilier corespunzător, asigurîndu-se dezvoltarea ei în perspectivă, pe baza unor prospecțiuni demografice și de urbanizare.

Prin creșterea rapidă a fondurilor de publicații din achiziții și în special donații cît și prin diversitatea colecțiilor, biblioteca se impune locuitorilor municipiului ca o instituție importantă cu profil distinct, căutînd să răspundă cerințelor de lectură a tuturor categoriilor de cititori. Încă în primii ani de funcționare, fondurile de publicații se ridică la peste 11.000 volume, ca apoi să ajungă în anul 1944 la 62.954 volume. Pe lîngă asigurarea cerințelor de lectură curentă și divertisment, prin grija celor doi iscusiți bibliotecari, juristul **dr. Molnár Gábor**, director al bibliotecii (1913—1936) și arheologul, etnograful și folcloristul **Aurel Filimon**, bibliotecar (1922—1936) și director (1936—1940) au fost colecționate și publicații, cărți și periodice, de valoare istorică sau culturală deosebită, națională și universală. Așa se explică prezența în colecții a unor lucrări mai vechi din secolele XV—XVIII apărute în marile centre ale tiparului european, de sub teascurile unor vestite tipografii, lucrări comentate ale clasicilor greci și latini, ale unor reprezentanți ai renașterii și reformei.

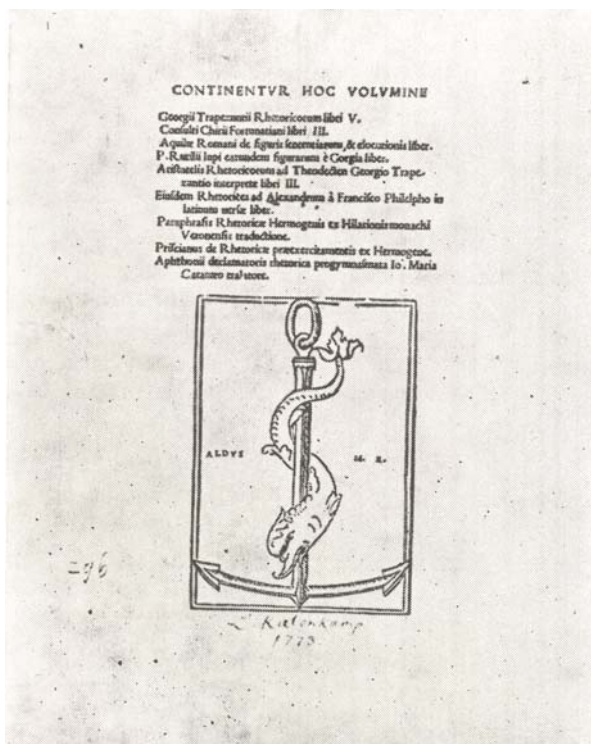
Semnalăm aici existența unor tipărituri din secolul al XV-lea, patru incunabule: [Pseudo-]Hieronymus, *Vitae patrum antiquorum* (Strasbourg, 1435); [Johannes de Verdena], *Sermones dormi secure de*

Galeotto Marzio: *Liber de homine*. (Bologna circa 1475). *Incunabul*.

tempore et de sanctis (Basel, 1490); *Legendae Sanctorum Regni Hungariae in Lombardica historia non contentae* (Veneția, 1498) și Jacobus de Voragine, *Legenda aurea sanctorum* (Veneția, 1500). Acestea sînt urmate de tipăriturile unor umaniști ai secolului al XVI-lea cu activitate tipografică orientată spre operele integrale sau comentate ale clasicilor antici, între care amintim o ediție din Plaut (*Plauti comediae* . . .) apărută la Florența în anul 1514, care cuprinde 20 de comedii, ediție realizată de Nicolaus Angelius Bucinensis în atelierul lui Filippo Giunta, Trei dintre tipărituri poartă însemnele unor tipografi cunoscuți din familia lui Aldus Manutius, o ediție de *Scripti filosofice* ale lui Cicero (Veneția, 1523), două ediții de opere ale lui Horațiu (Veneția, 1536 și 1540), comentate de Antonius Mancinellus, Helenius Acro, Pomponius Porphyrio și Johannes Britannicus. O masivă ediție frumos ilustrată cuprinde *Metamorfozele*, *Fastele* și *Heroides* lui Ovidiu (Basel, 1563). În șirul lor se mai pot pomeni lucrări ale istoricilor antici ca Tucicide, Titus Livius, Flavius ș. a.

Produs al tipografiei lui
Aldus Manutius.
Veneția, 1523

Din lucrările umaniștilor italieni menționăm o ediție din *Epistolele* lui Bembo Pietro, promotorul purismului lingvistic italian, apărută în tipografia lui Jacobus de Giunta (Lyon, 1540). Cartea de știință este prezentă prin lucrarea botanistului Carolus Clusius, *Rariorum aliquot Stirpium per Hispanias observa-turn Historia* (Anvers, 1576).

Un mare succes avusese în acel secol celebrul dicționar la-tin-italian al lui Ambrogio Calepino apărut pentru prima dată în anul 1502, apoi în ediții succesive ajungând să cuprindă până la 11 limbi. Unul din exemplarele păstrate aici din 1585, apărut la Lyon, între cele 10 limbi cuprinde și pe cea maghiară.

Precursorii au acordat o atenție deosebită dotării bibliotecii cu publicații retrospective, apărute pe teritoriul Transilvaniei, la Brașov, Cluj, Sibiu, Blaj, Oradea etc. Ele constituie un valoros fond de transilvanice cu informații deosebite în studierea și cunoașterea vieții materiale și spirituale a populației românești de pe aceste locuri în strînsă interdependență cu populația maghiară și germană, în formarea unei

culturi și civilizații înaintate, în consemnarea luptei comune pentru libertate socială și națională. Mărturie în acest sens sînt cărțile vechi românești, cărțile vechi maghiare și germane, cărți scrise în limba latină, limba oficială administrativă a Transilvaniei medievale, servind uzului didactic, științific, literar, de cult, sau juridic.

Cartea veche românească formează un sector bogat cu cele peste 60 de tipărituri aparținătoare secolelor XVII—XIX, apărute la Iași, Snagov, București, Buzău, Rîmnic, Sibiu, Brașov, Buda, Viena. Județul Mureș a fost terenul unor vechi legături culturale cu Moldova și Țara Românească, fapt atestat de prezența în această zonă a numeroase cărți apărute între anii 1508—1830, a circulației lor neîntrerupte. Cea mai veche tipăritură românească existentă în colecțiile noastre este cunoscuta *Carte românească de învățătură* . . . (Cazania lui Varlaam) apărută la Iași în anul 1643 din care se păstrează un număr de cinci exemplare, urmată de *Noul Testament* de la Bălgrad (Alba Iulia, 1648). Șirul lor continuă cu numeroase cărți care, secole de-a rîndul, au contribuit la menținerea și cultivarea limbii române.

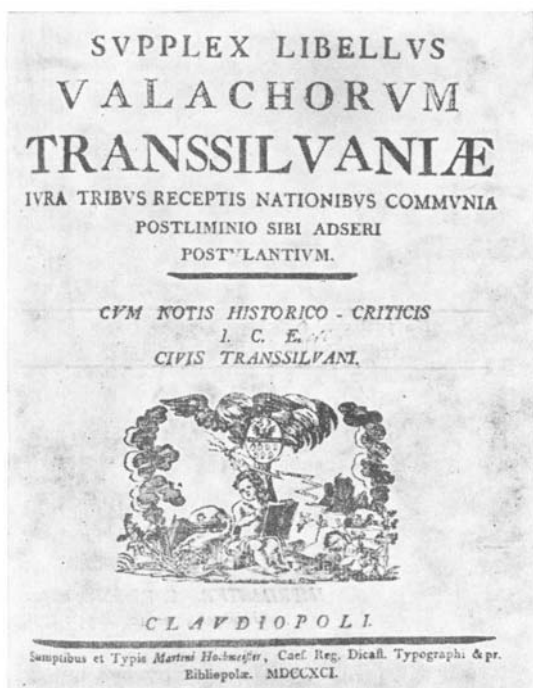

Varlaam: *Cartea românească de învățătură*.
Iași, 1643

Biblia de la București. 1688.

Cartea secolului al XVIII-lea reprezintă noul curent cul-tural-ideologic al luminilor, valorificând traduceri, prelucrări din cele mai felurite domenii de cunoștințe și răspândite apoi în popor. Printre acestea se disting: *învățătură spre meșteșugul mătăsării* (Sibiu, 1787), *Orînduiala pentru așăzarea săracilor ..* (Sibiu, 1789), Neustader, M. *Ultuirea vărsatului...* (Sibiu, 1804) sau lucrarea lui A. Szöts și J. Eckstein, *Învățătură spre a vindeca boala șfranțului* (Cluj, 1804). Acestora se mai adaugă lucrări ale corifeilor Școlii ardelenе, Samuil Micu Klein, Petru Maior, Gheorghe Șincai, precum și celebrul memoriu colectiv, înaintat împăratul Leopold al II-lea, cunoscut sub denumirea de *Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae* (Cluj, 1791), prin care se cerea recunoașterea egalității în drepturi a națiunii române din Transilvania cu celelalte națiuni. De asemenea este bine reprezentată în colecțiile bibliotecii literatura epocii moderne, a secolului al XIX-lea, perioadă străbătută de puternice mișcări și acțiuni revendicative, sociale și naționale, lucrări de istorie și cultură scrise de mari cărturari ai epocii printre care Alexandru Papiu Ilarian, George Barițiu, Timotel Cipariu, Simion Bărnuțiu, August Treboniu Laurian, Ioan Russu ș.a.

*Supplex Libellus
Valachorum Transilvaniae.
Chuj, 1791*

Ajunul înființării bibliotecii publice surprinde frământă-rile politice de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului nostru, continua dezvoltare a conștiinței de clasă a proletariatului, în acest context social cartea trebuia să transmită mesajul celor mai înaintate idei de organizare a clasei muncitoare, de făurire a unei societăți avansate și prielnice progresului uman.

Iată de ce la intervenția liderilor Partidului Social-Democrat, prima cumpărătură de cărți pentru bibliotecă este consacrată în întregime unor lucrări capitale ale mișcării socialiste și muncitorești, aparținând clasicilor marxism-leninismului: Marx, *Manifestul partidului comunist*; Marx și Engels, *Opere alese*, sau lucrări despre ei: Kautsky, *Învățătura economică a lui Marx*; *Viața lui Marx și Engels* etc, acestea în decursul timpului au fost consultate în numeroase rînduri păstrîndu-se și astăzi în fondurile bibliotecii.

Încăpere cu raritățile fondului tradițional al bibliotecii

*Sală de la secția împrumut de carte — adulți,
cu expunere a publicațiilor pe rafturi libere*

Depozitul sălii de lectură

Creșterea colecțiilor și varietatea lor tematică în spațiu și timp, imprimă încă de pe acum bibliotecii, caracterul de instituție cu reale posibilități de informare și cercetare, cu precădere în domeniul științelor sociale, istoriei și filologiei. Totodată, biblioteca publică devine și locul de colecționare, păstrare și informare a tipăriturilor locale.

Un salt important în activitatea și evoluția bibliotecii s-a produs după eliberare, prin reorganizarea muncii cu cartea pe teme noi. Hotărârea C. M. 1342/1951 a pus în centrul preocupărilor noastre activitatea de propagandă a cărții, făcînd din această instituție o tribună de răspîndire a culturii noi, socialiste, a popularizării și cunoașterii

Sala de lectură a secției de periodice

cuceririlor revoluționare ale poporului nostru. Pe lângă sarcinile de relații cu publicul în municipiu, se adaugă și acelea de îndrumare metodică regională, pentru toate categoriile de biblioteci, biblioteca județeană devenind un laborator de experimentare și generalizare a metodelor și formelor de muncă în biblioteconomie.

O creștere fără precedent se înregistrează la toate cifrele de activitate: fond de cărți, frecvență, număr de cititori și cărți eliberate. Fondurilor de cărți de pînă acum li se adaugă altele curente sau tradiționale, cum au fost cele ale bibliotecilor Colegiului unitarian din Cristurul-Secuiesc, Mănăstirea franciscanilor din Lăzarea, Căminul muncitoresc din Tîrgu Mureș, Cazinoul din Tîrgu Mureș, ale numeroaselor școli din localitate, iar apoi, în anul 1974, Biblioteca Teleki—Bolyai cu cele două colecții de o excepțională valoare științifică și documentară, națională și universală care trec cu întregul patrimoniu și personal la Biblioteca județeană, constituindu-se o singură bibliotecă de mari proporții cu reale posibilități de studiu și cercetare.

Cîteva cifre sînt deosebit de sugestive pentru a ilustra dezvoltarea, încă din primii ani, a fondului de publicații, creșterea impetuoasă a frecvenței, a numărului de cititori și cărți consultate din bibliotecă în decursul existenței sale.

Anul	Fond de publicații	Nr. de cititori	Cărți eliberate	Frecvența
1913	319	582	4.430	2.215
1914	7.340	1.036	81.453	27.151
1918	11.986	308	36.123	16.514
1938	48.861	261	10.857	2.599
1944	62.954	1.288	28.905	14.597
1950	73.319	1.406	48.253	33.002
1955	185.335	9.088	114.102	89.182
1960	523.504	12.043	252.895	98.535
1965	562.475	11.476	294.376	123.883
1970	630.755	11.982	329.063	126.043
1975	831.884	14.134	393.261	154.967
1978	927.302	18.574	471.437	180.933

Dezvoltîndu-se planificat, avînd buget propriu și personal corespunzător, devenită bibliotecă județeană (1968), an de an colecțiile sale se îmbunătățesc cu tot ce are mai reprezentativ cultura românească și străină, cărți în limbile română, maghiară și germană în exemplare suficiente, fond de carte care ajunge la impresionanta cifră de 927.302 volume.

Lichidarea analfabetismului, dezvoltarea impetuoasă a învățămîntului de toate gradele, a obligativității lui, a interesului pentru perfecționarea profesională, au făcut din bibliotecă o instituție cu adevărat publică, o școală de cultură, cunoaștere, educație și autoeducație cu contribuții însemnate la înflorirea științei și culturii socialiste.

Schimbări mari s-au petrecut în privința atragerii populației la lectură. Dacă înainte vreme, accesibilitatea publicului era stînjenită de anumiți factori obiectivi și subiectivi — edificatoare în acest sens fiind cifra de cititori care oscila între 100 și 1000 în perioada interbelică — astăzi, datorită fondului de carte în continuă dezvoltare și a mutațiilor

produse pe plan politic, social și cultural, cifra se ridică la o medie de 18.000 cititori.

Pe baza unui calcul sumar, rezultă că în municipiul Tîrgu Mureș, revin din această prestigioasă instituție, aproape 8 cărți pe locuitor (calculat la populația în vîrstă de peste 6 ani), iar 15 % dintre aceștia sînt cititori ai bibliotecii. Dacă facem o privire asupra prezenței și activității a numeroase biblioteci școlare, de învățămînt superior, ale diferitelor întreprinderi și instituții, organizații de masă și obștești, biblioteci tehnice etc. concludem că Biblioteca județeană ocupă primul loc în atragerea masivă a populației la lectură și răspîndirea cărții.

Sala de lectură

Biblioteca județeană Mureș desfășoară o susținută propagandă de popularizare a colecțiilor și serviciile sale, elaborează numeroase lucrări de informare bibliografică, organizează acțiuni de masă, alcătuiește diferite cataloage-instrumente prețioase de furnizare a informațiilor. Din anul 1960 întocmește buletinul lunar de creștere a colecțiilor *Cărți noi*, *SL* elaborat *Catalogul colectiv al periodicelor străine* intrate în bibliotecile din județul Mureș (1945—1969 și 1970—1977), *Publicațiile periodice mureșene* (1795—1972) amplă prezentare monografică a presei locale, *Bibliografia mureșeană* (1971), *Catalogul incunabulelor* existente în fondurile bibliotecii, *Catalogul colectiv al cărților tehnice străine intrate în bibliotecile din județul Mureș* (1970—1977) ș.a. Pentru generalizarea experienței pozitive în biblioteconomie, anual se elaborează *Curierul bibliotecilor mureșene*, publicație metodică pentru bibliotecile din județ. Acestor publicații li se adaugă în același scop numeroase acțiuni de propagandă orală sau vizuală ca: expoziții și vitrine de cărți, simpozioane, seri literare, întâlniri cu scriitorii, recitaluri de poezie, recenzii de cărți etc.

Devenită instituție cu certe valori de cultură cu activitate dinamică, în strânsă concordanță cu sporirea fondurilor de publicații, a afluenței populației la lectură și creșterii considerabile a publicațiilor consultate, asistăm la o permanentă extindere și diversificare a secțiilor și serviciilor. Astfel, au fost create compartimente speciale cu fonduri specifice: de împrumut, carte social-politică, carte tehnică, carte pentru copii și tineret, biblioteci filiale în cartierele mai populate, secția de periodice etc. Numeroși oameni ai muncii, români, maghiari și germani, stimulați de cerințele cunoașterii, ale pregătirii politice și profesionale devin prieteni nedespărțiți ai cărții. Ei reprezintă cele mai diferite preocupări și profesii între care muncitori, cadre tehnice de diverse specializări, cercetători, profesori, elevi și studenți.

În decursul existenței sale biblioteca a fost locul de popas în trecerea prin Tîrgu Mureș, a unor oameni de știință, artă și cultură între care: Dr. Emil Hațieganu și Emanoil Bucuța (1921), Nicolae Iorga, Emil Racoviță (1922), Emil Isac (1923), Sextil Pușcariu, Ion Chinezu, Simion Mândrescu (1924), Vasile Pârvan, Vasile Goldiș (1925), Ion Minulescu și Móricz Zsigmond (1926), George Enescu (1927), Octavian Goga (1932), Bitay Árpád (1933) ș.a.

Am odivat frumoasă interiorul
aldei- și deosece ea în nouă stat metru
măgheir 10. și pastrează toate documentele
în margemile documentelor maghiari.

21 Iulie 1921.

4. 1921

Emil Nae

Vasile Galde

V. Tărran

Orașian Goga

Ion Miușel

27 2021
1926

Pongor Lăscu
1927

Tolușan - E
1927. mai - 5.

Vasile Goga

Ion Miușel

Menedekhanell
1920 sept. 22

Rădăstian
1922 Jan. 2.

St. Piteș

Mereu prezentă în efervescența culturii socialiste, bucurându-se de îndrumarea nemijlocită a Comitetului județean Mureș al Partidului Comunist Român, a Comitetului județean de cultură și educație socialistă, în strânsă legătură cu organele municipale de partid și de stat, în colaborare cu toate orgnizațiile de masă și obștești, Biblioteca județeană se prezintă ca o instituție actuală, necesară, vie, cu o activitate dinamică, de răspîndire a ideologiei, științei și culturii socialiste, aducându-și prin mijloace specifice o contribuție de seamă la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Înscriindu-ne pe coordonatele majore ale epocii noastre, noi, biblioteca și lucrătorii ei pornim de la premisa reconsiderării întregii activități conform comandamentelor înscrise în documentele de partid și de stat,

Căci după cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste, „Trebuie să ținem seama permanent de faptul că dezvoltarea personalității umane, formarea omului epocii socialismului și comunismului nu se pot reduce numai la cunoașterea unor hotărâri sau teze generale, ci implică în mod necesar lărgirea continuă a orizontului de cunoștințe profesionale, politice, științifice și de cultură generală, însușirea tot mai temeinică a tezaurului de gândire și experiență umană, a valorilor spirituale create de umanitate de-a lungul istoriei”.

COLECȚIILE BIBLIOTECII

Fondul de carte curentă

Aproape 100.000 de volume publicații, însumează fondul de carte curentă al sălii de lectură generală. El este alcătuit din primul exemplar al publicațiilor care intră în bibliotecă indiferent de proveniență. Numit de noi „fondul de aur” al bibliotecii acesta crează posibilitatea găsirii și consultării în orice moment a tuturor lucrărilor deținute de bibliotecă, a celor scrise de un anumit autor, pe o anumită temă, toate edițiile ale aceleiași lucrări etc. La instituirea acestui fond de carte am avut în vedere și datoria noastră de a păstra această „oglină a prezentului” cuprinsă în cuvintele tipărite ale afitor cărți, pentru generațiile viitoare.

Crearea acestui fond de carte, care încearcă să cuprindă cât mai mult din producția românească de tipar, a fost posibilă numai în anii noștri, cînd biblioteca a dispus de un buget propriu și a aplicat o politică planificată și științifică de completare a colecțiilor. Tendința bibliotecii este de a procura pe baza unor precomenzi, efectuate după planurile editoriale, toate cărțile apărute în editurile noastre, precum și o selecție din cartea de import.

Constituit după eliberare, fondul de carte curentă este totodată și o oglindă fidelă a evoluției culturii spirituale românești. Corespunzător noii orînduirii, a implicațiilor ce le are cartea în formarea omului nou, a propagării cuceririlor revoluționare ale poporului nostru, a ideilor construirii socialismului și comunismului, în cadrul acestor colecții un loc distinct îl ocupă alături de operele clasicilor marxism-leninismului, documentele Partidului Comunist Român și ale statului, care se referă la aplicarea creatoare, revoluționară a materialismului dialectic și istoric în condițiile realizării socialismului și comunismului în România. Acestora li se adaugă numeroase lucrări social-politice, științifice, tehnice, medicale, beletristice realist-uma-niste contemporane sau aparținînd valorificării moștenirii literare.

Aspect de la secția pentru copii și tineret a bibliotecii

Clădirea care adăpostește fondul Teleki — Bolyai

De asemenea, se mai păstrează un mare număr de albume de artă, lucrări de geografie, muzicologie, note muzicale, educație fizică etc. Tot în interesul cititorilor s-a constituit un fond de referință (cea. 3.000 volume) care cuprinde lucrări de sinteză, istoria diferitelor științe, dicționare bilingve sau explicative, enciclopedii, lexicoane, în limbile română, maghiară, germană, franceză, engleză, rusă, italiană etc, care înlesnesc elucidarea unor întrebări sau găsirea unor informații necesare și utile pentru cititori.

Fondul tradițional de carte

Peste 60.000 de volume, reprezintă fondul de carte constituit de bibliotecă, de la înființarea ei pînă în 1944, la care se mai adaugă alte colecții provenite ulterior de la diferite instituții sau persoane particulare prin donații și achiziții. Cele mai vechi tipărituri care se păstrează în colecțiile tradiționale, sînt patru incunabule provenite din biblioteca Mănăstirii franciscanilor din Lăzarea (Harghita). În ordine cronologică, amintim de existența a peste 100 exemplare de tipărituri, în mare parte clasicii greci și latini comentati, din secolul al XV-lea, cărți vechi românești, cărți vechi maghiare, numeroase transilvanice din secolele XVII—XVIII, în limbile latină, maghiară, germană și română.

Deosebit de bogată este literatura secolului al XIX-lea, începutul secolului nostru, precum și perioada interbelică. Amintim de existența a numeroase ediții de cărți ale unor eminenți reprezentanți ai literaturii române, de la scrierile cronicarilor Ion Neculce, Grigore Ureche și Miron Costin, la lucrările unor remarcabili scriitori români între care I. Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Alecu Russo, Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, B. P. Hașdeu, Al. Odobescu, I. L. Caragiale, G. Coș-buc, L. Rebreanu, Mihail Sadoveanu, C. Dobrogeanu-Gherea, Cezar Petrescu, Camil Petrescu etc. Din literatura maghiară solicitată de cititorii noștri dispunem de ediții complete, corpuri de lucrări, albume sau ediții ale unor mari scriitori ca: Arany János, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Petelei István, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Ady Endre, Benedek Elek, Móricz Zsigmond etc. O altă seamă de lucrări o

reprezintă traduceri din literatura universală, în special în limbile română și maghiară. În limba germană distingem un valoros fond de publicații reprezentând biblioteca de împrumut „Csiki Lajos” din Tîrgu Mureș, cea 1.000 volume, donate în anul 1914, constînd din literatură originală și traduceri.

Istoriografia națională este reprezentată prin lucrări fundamentale, între care amintim cele ale istoricilor Dimitrie Can-temir, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Nicolae Bălcescu, George Barițiu, A. D. Xenopol, V. A. Ureche, N. Iorga, Dimitrie Onciul, Ion Lupaș, Silviu Dragomir, C. C. Giurescu, ș. a. Bine reprezentate în fondurile bibliotecii sînt și publicațiile Academiei Române, prestigioasă instituție de știință și cultură.

Numărul restrîns de exemplare din aceste publicații, ca și grija pentru ele, datorită de a le transmite și altor generații a dus la limitarea împrumutului acestor cărți, consultarea lor fiind admisă numai în sălile de lectură ale bibliotecii.

Publicațiile periodice

Ideea constituirii unui fond de publicații periodice a apărut odată cu creșterea numerică a acestora, a formelor diferite în care se prezintă ele, a condițiilor specifice de depozitare și păstrare, a organizării acestora pentru informarea cititorilor. Selecționate din toate fondurile de publicații, eliminînd dubletele, periodicele au fost organizate într-un depozit special. Fondul de periodice cuprinde: cotidiene, gazete, reviste, anuare, calendare, bilanțuri, rapoarte, dări de seamă, foi ocazionale etc. curente și retrospective, românești și străine, însumînd peste 6.000 de titluri în peste 100.000 unități de bibliotecă în diferite limbi. Dintre publicațiile periodice românești cu tradiție, existente în colecțiile bibliotecii amintim pentru valoarea lor documentară: *Magazinul istoric pentru Dacia*, apărut sub redacția lui Treboniu-Laurian și N. Bălcescu; *Curier de arabe sexe*, redactat de I. Heliade Rădulescu; *Buletinul legilor provinciale pentru Marele Principat al Transilvaniei* apărut în limbile română, maghiară și germană, precum și colecții mai puțin complete din: *Gazeta Transilvaniei*, *Transilvania*, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, *Columna lui Traian*, *Convorbiri literare*, *Viața românească* etc. Secția de periodice dispune de principalele gazete și reviste maghiare apărute în Transilvania printre care amintim: *Erdélyi Hiradó*, *Erdélyi Múzeum*, *Pásztortűz*, *Erdélyi Helikon*, *Zord Idő*, *Korunk* etc.

Deosebit de important este faptul că Biblioteca județeană și-a creat un fond de periodice tirgumureșene care atestă bogata tradiție culturală a acestor locuri.

O altă parte a periodicelor aparține celor apărute în străinătate, în special în Ungaria, Germania, Austria, Franța, în care se găsesc înserate numeroase referiri la trecutul patriei noastre.

După eliberare, biblioteca își constituie prin abonamente, colecții din aproape toate publicațiile periodice apărute în țară. Începînd din anul 1947, biblioteca dispune de colecții din *Scîn-teia*, *Scînteia tineretului*, *România liberă*, *Előre*, *Ifjúmunkás*, *Neuer Weg*, *Era socialistă* (Lupta de clasă), *Viața românească*, *Contemporanul*, *Gazeta literară*, *Îndrumătorul cultural* etc. cărora li se alătură publicațiile locale: *Înfrățirea*, *Ardealul Nou*, *Szabad Szó*, *Egalitatea—Egyenlőség*, *Steaua roșie*, *Vörös Zászló*, precum și revistele *Vatra*, *Igaz Szó*, *Új Élet*, *Revista medicală* etc.

Din necesitatea informării cititorilor asupra publicațiilor de specialitate, biblioteca și-a constituit colecții din buletine de informare științifică, de referate sau recenzii pentru diferite specialități, reviste economice, juridice și pedagogice, de istorie, științifice și tehnice, de industrie și agricultură, medicale etc, din țară și străinătate.

Existența unor mijloace moderne de informare pentru public (cataloage alfabetice, sistematice, geografice și cronologice), fac din aceste' colecții de periodice un fond de mare atracție și interes pentru numeroși cercetători, vizînd cele mai diverse domenii de cercetare.

Colecții speciale

Discoteca. În intenția de a organiza în perspectivă o secție muzicală, biblioteca a achiziționat începînd cu anul 1955 peste 2.000 de discuri muzicale românești și străine, în majoritate lucrări de muzică simfonică la care se mai adaugă și alte genuri muzicale, coruri și cîntece patriotice și revoluționare, muzică populară și muzică ușoară. O altă categorie a discurilor o constituie înregistrările literare (teatru, poezie, proză), care immortalizează vocea a numeroși oameni de literatură și artă. Ele sînt puse la dispoziția cititorilor pentru înregistrare sau audiere.

Depozitul fondului Bolyai

Fototeca. Un bogat fond de ilustrații și fotografii s-a constituit prin preluarea materialului ilustrativ de la diferite redacții din oraș, Vörös Zászló, Steaua roșie, Új Élet, Vatra etc. Cele peste 10.000 de ilustrații reprezintă o adevărată cronică ilustrată a municipiului și județului Mureș, pe care ne străduim să o îmbogățim continuu pentru informarea cititorilor.

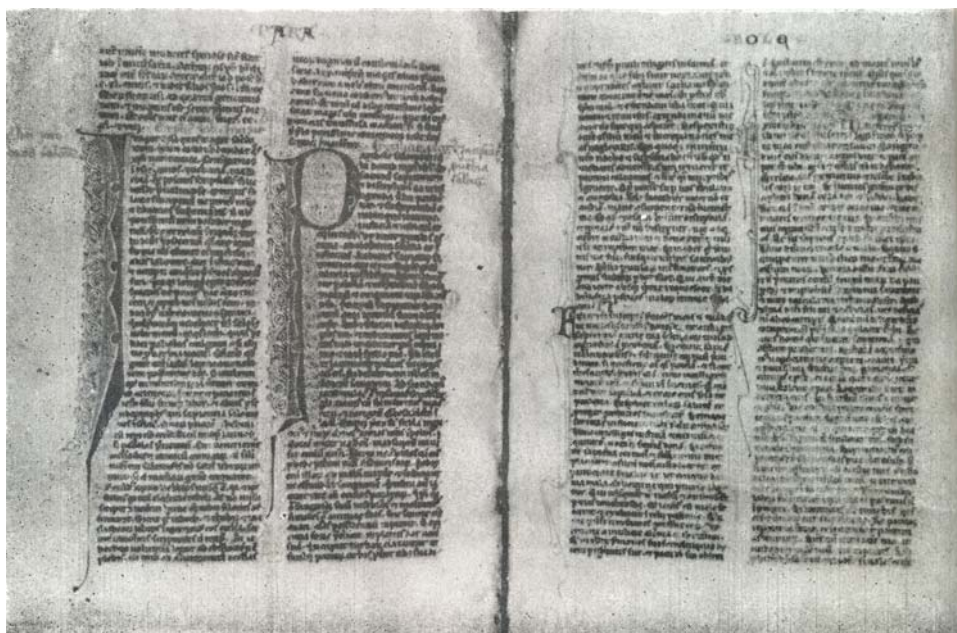
Fondul de afișe și pliante, a fost constituit din anul 1918 prin preluarea de la tipografiile din oraș a materialului tipărit, iar mai târziu prin așa zisul „depozit legal” al întreprinderii poligrafice din Tîrgu Mureș pentru bibliotecă județeană. Fondul constă în peste 20.000 piese colecționate, reprezentând afișe de teatru, cinema, sport, publicații și ordonanțe, precum și numeroase programe de sală sau spectacole.

FONDUL TELEKI—BOLYAI

Biblioteca Teleki este o colecție științifică, enciclopedică constituită în epoca iluminismului cu un număr de aproximativ 40.000 de volume.

Fondatorul este *Teleki Sámuel* (1739—1822), cancelar al Transilvaniei, cel care a început colecționarea cărților, după un plan bine conturat inițial, cu scopul de a înființa o bibliotecă publică care să pună la dispoziția cititorilor prin carte, ideile progresiste ale vremii și

Manuscris din sec. al XIV-lea: Codicele Koncz

rezultatele cunoașterii științifice. Ideea înființării bibliotecii s-a înfiripat în timpul călătoriei sale de studii la universitățile din Basel, Utrecht, Leyda și Paris, unde a dobândit o temeinică cultură atât în domeniul științelor umane cât și în domeniul științelor reale.

Odată conturată ideea, s-a interesat concret de alcătuirea și structura unor biblioteci din străinătate, a stabilit legături în vederea achiziționării cărților, legături pe care le-a păstrat pînă la sfîrșitul vieții. A achiziționat cărți în mod consecvent din douăzeci și cinci de orașe din Europa. Bibliofil prin excelență a alcătuit o colecție științifică, enciclopedică și a organizat-o într-o clădire construită special pentru bibliotecă în Tîrgu Mureș, în care a aranjat cărțile tematic, după criterii științifice. În același fel a întocmit un catalog care a fost tipărit în patru volum.e la Viena, între anii 1798—1819 și care facilitează orientarea cititorilor în valorosul fond al bibliotecii. Teleki Sámuel a cumpărat cu prioritate cărți științifice, dar a colecționat și rarități bibliofile: manuscrise valoroase, 52 de incunabule, dintre care unul are mai mult de 500 de ani (Martio, Galeotto; *Liber de homine*. Bologna, 1475). Trebuie amintită în mod aparte colecția „*Biblioteca classica*” cu aproximativ 1400 autori greci și romani cu 3.000 opere, lucrări remarcabile și din punct de vedere bibliofil. Teleki Sámuel a colecționat produse ale tipografiilor vestite din țară și din străinătate din secolele XVI și XVII ale unor vestiți cărturari și tipografi ca: Aldus Manutius, Elzevir, Frobenius, Honterus, Heltai Gáspár, Misztótfalusi Kis Miklós ș.a.

Dintre cărțile vechi românești colecționate de fondator amintim: Dimitrie Cantemir, *Histoire de l'Empire Othoman* (Paris, 1743) și *Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae* (Cluj, 1791). Biblioteca Teleki însumează aproximativ 1.000 de cărți vechi maghiare, apărute înainte anulului 1711, printre care sînt și unicate. Cea mai veche carte în limba maghiară este opera lui Benczédi Székely István, *Chronica ez világnak jeles dolgairól* (Cracovia, 1559). Trebuie evidențiate și operele scriitorului și tipografului clujean, Heltai Gáspár.

Pe lîngă raritățile bibliofile, o valoare deosebită o constituie colecția de gravuri, în care remarcăm operele maeștrilor italieni Giambattista și Francesco Piranesi în 29 de volume.

Colecția bibliotecii este reprezentativă și prin operele celor mai renumiți autori ai umanismului și renașterii, ca Dante, Boccaccio, Machiavelli, Rabelais, Thomas Morus, Campanella și alții,

Székely István: Chronica ez világnac yeles dolgairól. Cracovia, 1559

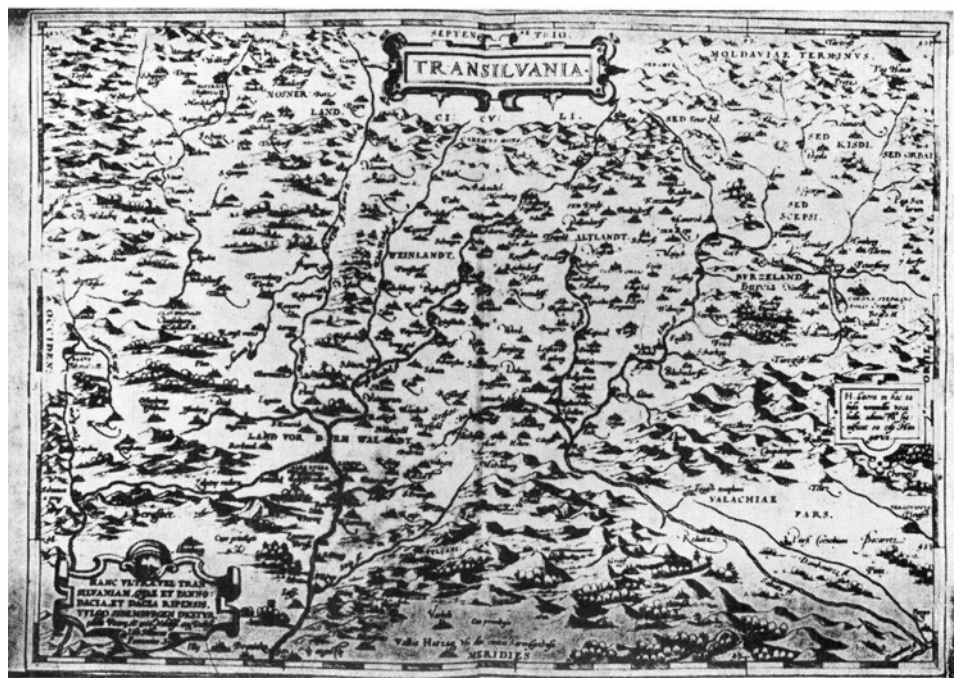
în ediții contemporane. Operele iluminiştilor ocupă un loc distinct în biblioteca Teleki. Cititorii Bibliotecii au manifestat un interes deosebit pentru operele care reflectă idei iluministe. Jurnalele de evidență a lucrărilor solicitate în sala de lectură arată că autorul cel mai des consultat în secolul trecut a fost Rousseau, dar au fost solicitate și operele lui Voltaire, Montesquieu, Mirabeau. În fondul bibliotecii există mai multe enciclopedii, dintre care amintim vestita enciclopedie a luminiştilor francezi, precum și o enciclopedie bogat ilustrată a meseriilor din secolul al XVIII-lea.

Științele naturii ocupă un loc tot atât de important în colecția lui Teleki, ca și științele sociale. Pe numeroase lucrări întâlnim numele lui Newton, Leibnitz, Daniel și Johann Bernoulli, Linné, Lavoisier, Lamark. Biblioteca are un fond valoros de cărți tehnice vechi. Tot atât de bogată este și colecția cărților de medicină, unde alături de operele vestiților medici, ca Hippocrates, Paracelsus, Vesalius sînt prezente primele publicații de medicină din țară cum e cartea lui Kyr Paulus,

Janssonius: Atlas major. Editat la Amsterdam în a doua jumătate a sec. al XVII-lea. (11 volume). Hărțile sînt colorate cu mîna

*Hartă executată în 1566, pe care figurează și orașul București
(Ortelius: Theatrum orbis terrarum, Anvers, 1574)*

Dimitrie Cantemir: Beschreibung der Moldau. Leipzig, 1771

Sanitatis stúdiu (Braşov, 1551) sau Pápai Párizs Ferenc, Pax corporis.

Lucrările de istorie sînt prezente într-un număr atît de mare, încît enumerarea lor în catalog ocupă 400 de pagini. Multe din aceste lucrări se referă la istorie ţării noastre, de pildă opera lui Gorecius şi Lazicius vorbeşte despre Ioan Vodă cel Viteaz, cronica lui Benczédi Székely István conţine şi descrierea răscoalei condusă de Gheorghe Doja, cronicarul Temesvári István cîntă victoria de pe Cîmpul Pîinii (unde români, maghiari şi germani au luptat împreună contra turcilor), cartea lui Del Chiaro prezintă istoria românilor, opera lui Köleséri Sámuel, *Aurária Romano-Dacica* (Sibiu, 1717), conţine date privind viaţa economică în Dacia. Fondul acesta păstrează şi vestita operă a lui Dimitrie Cantemir, *Beschreibung der Moldau* (Leipzig, 1771).

În anul 1802 biblioteca Teleki şi-a deschis porţile funcţionînd ca bibliotecă ştiinţifică publică. S-au păstrat jurnalele de evidenţă ale cititorilor şi cărţilor citite între anii 1803—1857, documente ce ne permit o analiză a lecturii cititorilor din această perioadă.

Interiorul sălii Teleki. Mobilier de epocă.

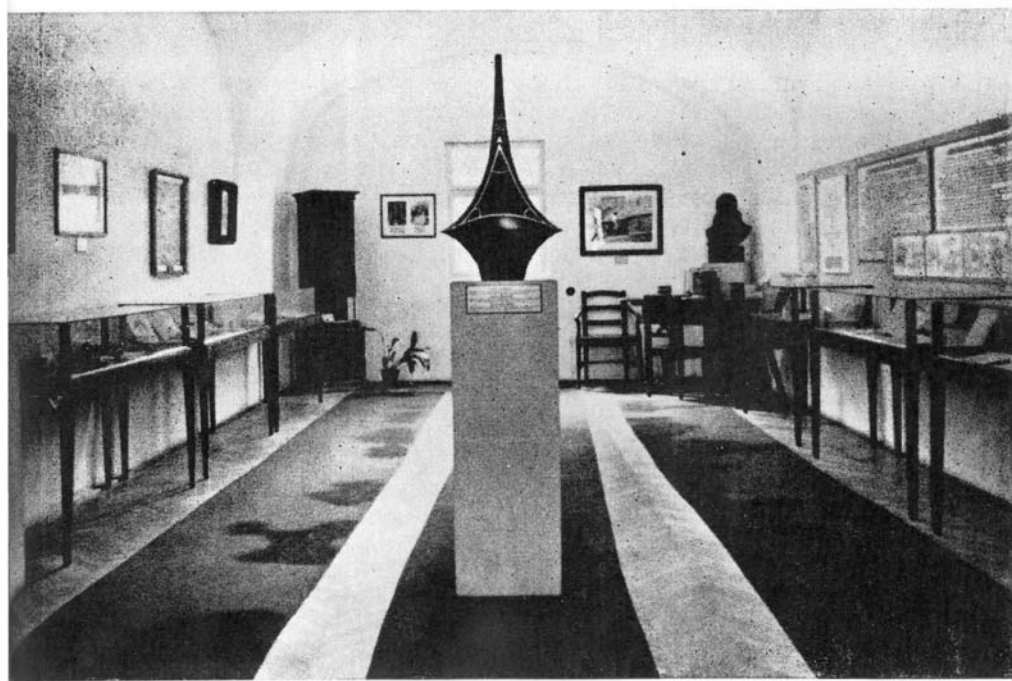
Catalogul tipărit al bibliotecii Teleki. Viena, 1796

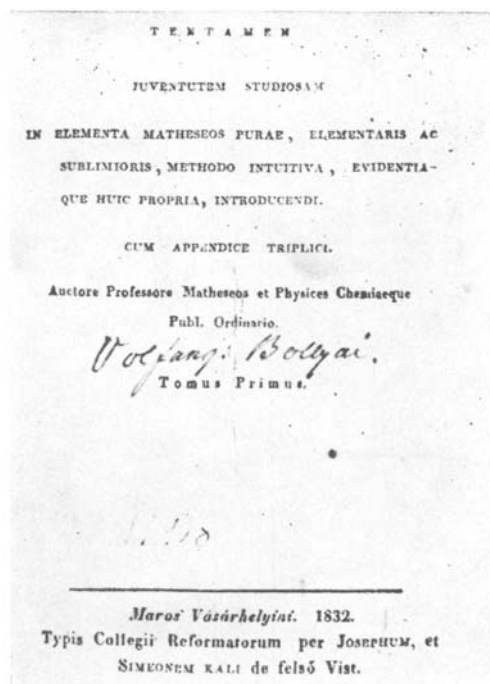
După moartea fondatorului (1822), ritmul de îmbogățire a fondului a scăzut substanțial. Abia după eliberarea patriei noastre Biblioteca Teleki primește alte fonduri de cărți, colecții ale unor școli, mănăstiri, precum și biblioteci personale, în ansamblu mai mult de 30.000 de volume de cărți valoroase, între ele incunabule și rarități.

Din anul 1962 Bibliotecii Teleki i-a fost asociată biblioteca Colegiului reformat din Tîrgu Mureș, azi Liceul „Bolyai Farkas”. Școala a fost înființată în anul 1557. Cel mai vechi catalog păstrat al Bibliotecii școlare datează din 1653. Biblioteca aceasta s-a format inițial din donații. Despre achiziții există dovezi numai începînd cu 1689. în 1718 biblioteca școlară s-a îmbogățit cu biblioteca colegiului din Sárospatak, adusă de profesorii și elevii refugiați de acolo. Începînd din secolul al XVIII-lea achiziționările au devenit ordonate și s-au înmulțit donațiile. A devenit o tradiție frumoasă faptul că profesorii și unii elevi în testamentul lor au lăsat colegiului biblioteca lor personală.

Printre aceștia se numără și biblioteca savantului Bolyai Farkas. Astfel s-a format un fond valoros conținând 80.000 de volume. Această bibliotecă a păstrat manuscrise valoroase între care amintim Codicele Koncz, de la mijlocul secolului al XIV-lea care conține textul bibliei în limba latină. E scris cu minuscule gotice pe 433 foi de pergament foarte fine, ornat cu inițiale colorate în roșu și albastru. Pe marginea unei foi se află un scurt text în limba maghiară, care este considerat al șaselea monument de limbă maghiară de la începutul secolului al XV-lea cunoscut sub numele de Rîndurile din Tîrgu Mureș. Deosebit de valoroase sînt și manuscrisele celor doi savanți matematicieni, Bolyai Farkas și Bolyai János, aproximativ 19.000 de pagini. Fondul Bolyai păstrează incunabule și unicate alături de tipărituri din țară și din localitate între care remarcăm: Cathechismul calvinesc (Alba Iulia 1648), Apáczai Csere János, Magyar Logikátska (Alba Iulia, 1654, unicat), prima carte tipărită la Tîrgu Mureș (1786). Alături de acestea amintim existența lucrării lui Nicolae Mavrocordat: Despre datorii (București, 1719), cu dedicație autografă a domnitorului român, precum și un număr important de cărți vechi maghiare și germane.

Aspect din muzeul Bolyai

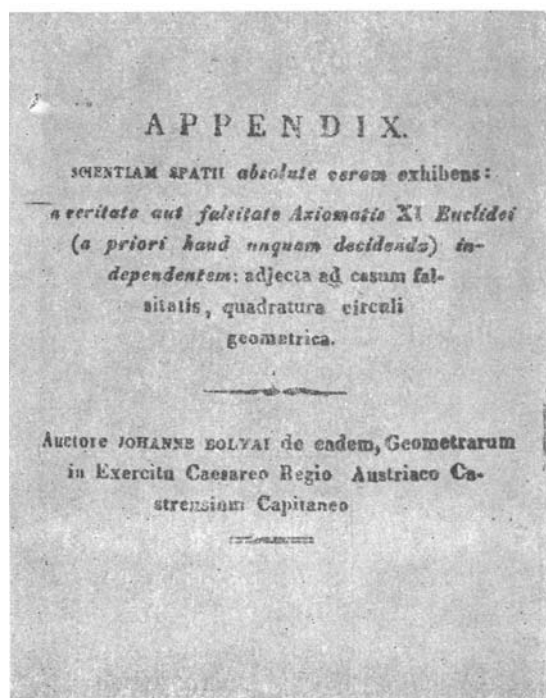
*Bolyai Farkas: Tentamen.
Tirgu Mureș, 1832*

Această bibliotecă școlară a păstrat un fond valoros de cărți de științe naturale din sec. al XVI-lea, de medicină și farmacologie, filozofie, istorie și izvoare istorice, etnografie, jurisprudență și de pedagogie (ca de exemplu operele lui Comenius). Un fond aparte este format din colecțiile de disertații ale absolvenților, anuare școlare, calendare din sec. XVII—XVIII, precum și un bogat fond de periodice din țară și din străinătate.

Biblioteca Teleki—Bolyai a înregistrat un progres remarcabil în anii socialismului. Prin grija permanentă a partidului și statului nostru, au crescut și s-au îmbogățit considerabil fondurile de cărți, atât prin achiziții cât și prin donații, ajungând la aproape 200.000 volume, dintre care 66 de incunabile și în jur de 3.000 de cărți apărute în secolul al XVI-lea.

În această clădire este adăpostit și muzeul celor doi matematicieni cu renume mondial, al savanților Bolyai Farkas și Bolyai János.

Bolyai János: *Appendix*. Tîrgu Mureş, 1832. Celebra operă în care autorul pune bazele geometriei neeuclidiene.

Ca secție a Bibliotecii județene, colecțiile de aici se bucură de o atenție deosebită, prin grija manifestată pentru aceste valori, creșterea în continuare a fondurilor în strînsă legătură cu profilul și vechimea colecțiilor și punerea lor în circulație, această secție devenind un punct de atracție pentru miile de vizitatori și cercetători din țară și străinătate.

SERVICII SPECIALIZATE ȘI DE ÎMPRUMUT

Diversificarea serviciilor pentru public este o consecință a creșterii substanțiale a fondurilor de publicații, a orientării cu ușurință a cititorilor, a specializării personalului de bibliotecă în organizarea activității de propagandă, în vederea informării prompte, competente și eficiente a cititorilor care ne solicită. În timp ce colecțiile de care vorbeam pînă acum pot fi studiate și consultate în sălile de lectură, biblioteca pune la dispoziția cititorilor prin împrumut la domiciliu un mare număr de lucrări compartimentate în anumite secții ale bibliotecii și profilate pe principalele cerințe de studiu și lectură. Astfel pe lângă secția „împrumut de carte-adulți” au fost create sectoare speciale pentru cartea social-politică, științifică și tehnică, literatura pentru copii și tineret precum și biblioteci filiale cu profil enciclopedic în diferite puncte ale municipiului, pentru a ușura accesul populației la lectură. În cele ce urmează ne propunem să prezentăm aceste compartimente ale bibliotecii cu colecțiile și serviciile lor pentru public.

Secția împrumut de carte — adulți

Bibliotecii județene îi revine nobila sarcină de a asigura împrumutul de carte pentru populația municipiului. Fondul de împrumut este constituit din cea. 100.000 de volume cărți din toate domeniile de cunoștințe: literatură, social-politică, beletristică, istorie, geografie, artă, medicină (cu excepția celor științifice și tehnice), în limbile română, maghiară și germană. Acest fond de publicații format dintr-un număr suficient de exemplare și bazat pe o selecție riguroasă din aparițiile editoriale poate satisface în bune condițiuni cerințele și interesele cititorilor. Pentru a facilita accesul cititorilor la aceste publicații secția de carte practica metode de prezentare a fondurilor sale, prin expunerea majorității publicațiilor pe rafturi libere (cu accesul direct al cititorilor la cărți), organizate tematico-alfabetic sau pe colecții. Sînt create astfel compartimente speciale pentru operele clasicilor marxism-leninismului, documente P.C.R., filozofie, psihologie, sociologie, economie politică, drept, pedagogie, istorie etc. O sală specială este consacrată aproape în

întregime lucrărilor de critică literară și literaturii române. Cărțile de literatură străină, clasică și contemporană sînt expuse pe literaturi naționale (engleză, franceză, germană, italiană, maghiară, polonă, rusă etc). Pentru a facilita orientarea cititorilor cărțile în limbi străine a căror număr este mai restrîns au fost expuse pe rafturi speciale după criteriul lingvistic (în limba engleză, franceză, italiană, spaniolă etc).

Tot în cadrul acestei secții, cititorii pot solicita reținerea unei publicații sau obținerea ei de la o altă bibliotecă prin împrumut interbibliotecar, în cazul în care biblioteca nu dispune de publicația dorită.

Pentru a crea o ambianță propice selecționării, alegerii și reținerii publicațiilor, cu concursul Muzeului de artă și al Uniunii Artiștilor Plastici — filiala Tîrgu Mureș, se organizează periodic expoziții de artă plastică, apropiate ca tematică de carte (ex librisuri, ilustrație de carte, grafică etc) în sălile de împrumut ale bibliotecii, acestea devenind un punct de atracție pentru iubitorii de literatură și artă, lectură și frumos.

Cartea social-politică

Înscriindu-ne în cerințele mereu actuale ale cunoașterii și însușirii politicii partidului și statului nostru de către toți oameni muncii și venind totodată în întîmpinarea solicitărilor tot mai numeroase pe linia informării și documentării în domeniul social politic, Biblioteca județeană pune la dispoziția cititorilor săi o bogată literatură social-politică. La înființarea acestei secții am pornit nu de la constituirea fondului de carte din acest domeniu, existent deja, ci de la satisfacerea cerințelor tot mai crescînde și diferențiate ale publicului cititor. Avînd în vedere că majoritatea beneficiarilor acestui gen de publicații sînt activiști de partid și de stat, lectori, propagandiști și cursanți ai învățămîntului politico-ideologic, am considerat ca propaganda literaturii social-politice să se desfășoare în incinta Cabinetului județean pentru activitatea ideologică și politico-educativă și în strînsă legătură cu activitatea și sarcinile acestuia pe linia educației politice și propagandei.

Secția cartea social-politică dispune de aproximativ 14.000 de volume după o structură tematică corespunzătoare profilului de activitate: operele clasicilor marxism-leninismului, documentele de partid și de stat, lucrările secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, publicații legislative, istoria mișcării muncitorești, lucrări din domeniul materialismului dialectic și

istoric, ateismul științific, economie politică, știința conducerii, sociologie etc, precum și un bogat material audio-vizual.

Pentru a asigura o informație promptă, secția pune la dispoziție beneficiarilor instrumente tradiționale și moderne de informare: catalog alfabetic, fișiere tematice în sprijinul învățământului politico-ideologic și un sistem de indexare coordonată care asigură informarea rapidă și la zi asupra problemelor social-politice. Toate aceste instrumente cărora li se adaugă și un valoros fond de referință, facilitează găsirea materialelor și întocmirea bibliografiilor la cerere.

Cartea tehnică

Urmare a implicațiilor revoluției științifice și tehnice, a dezvoltării industriale a municipiului, a creșterii substanțiale a populației care lucrează nemijlocit în diferite ramuri productive, a cerințelor de continuă perfecționare a cunoștințelor teh-nico-profesionale, a fost înființată în anul 1974 secția *Cartea tehnică*. Aceasta pune la dispoziția cititorilor lucrări din domeniul *științelor exacte*: matematică, fizică, chimie, științe geologie și geografie, meteorologie, paleontologie, științe biologice, botanică și zoologie, precum și cele din domeniul *științelor aplicate*, tehnică, inginerie, industrie, mecanică de precizie, construcții, agricultură, silvicultură, zootehnie, cu excepția științelor medicale. Tot în această secție am mai concentrat lucrările de arhitectură, precum și cele de politică economică din domeniile cuprinse aici. Peste 20.000 de publicații, clasate pe domenii, după o structură științifică accesibilă cititorilor sînt expuse pe rafturi libere pentru împrumut.

Pe lângă libera alegere a cărților la rafturi, secția pune la dispoziția cititorilor un catalog alfabetic și pe materii pentru publicațiile ce le deține, alcătuiește bibliografii tematice la cerere și dispune și de un fond de referință adecvat colecțiilor sale. Pentru informarea noutăților elaborează periodic (trimestrial) buletinul *Cărți noi* intrate în bibliotecă, ce se difuzează la numeroase întreprinderi și instituții din municipiu și județ.

Interior de la secția „Cartea tehnică”

Această secție asigură informarea bibliografică de specialitate și totodată este locul de întâlnire a unor autori de carte științifică și tehnică cu cititorii săi. Cărțile acestei secții se adresează deopotrivă personalului muncitor din întreprinderi și uzine, specialiștilor, precum și studenților și elevilor.

Secția pentru copii și tineret

Înființată în anul 1952, secția pentru copii și tineret dispune în prezent de peste 50.000 volume, reprezentând unul din sectoarele importante ale activității bibliotecii. Desprinderea acestei secții din cadrul general s-a făcut din cerințe speciale de educație și preocupare cu accesibilitatea cărții pentru vîrstele mici, răspunde procesului de învățămînt și cerințelor de lectură ale școlarilor mici și mari, ajungînd pînă la informarea educatorilor în probleme de psihopedagogia lecturii. Cărțile situate pe rafturi cu acces liber sînt clasate pe criterii corespunzătoare intereselor școlarilor (pe clase de învățămînt).

Pentru a întâmpina formarea unor deprinderi practice, a adâncirii cunoștințelor științifice și tehnice, o sală este consacrată cărților de specialitate, corespunzătoare nivelului micilor cititori (peste 3.000 voi.). Tot aici sînt aranjate separat cărțile în limbi străine (engleză, franceză, germană, rusă etc.) necesare în procesul de învățămînt.

Secția pentru copii și tineret este locul a numeroase acțiuni de popularizare a cărții și de educare patriotică a elevilor, de înmînare a cravatelor roșii de pionieri. În strînsă legătură cu Consiliul municipal al pionierilor și șoimilor patriei, cu Casa pionierilor și șoimilor patriei, cu școlile din oraș, secția organizează concursuri de creație (artă plastică, foto, lucru manual, literatură etc.), iar cele mai bune lucrări sînt prezentate în expoziții și premiate. Pentru destinderea micilor cititori, biblioteca oferă în spațiile sale, diferite jocuri de inteligență și memorie menite să le ofere clipe de recreere instructivă și de distracție.

Biblioteca rezervă din publicațiile sale cîte un exemplar din fiecare carte pentru consultare numai la sediu unde se mai pune la dispoziția

Filiala nr. 1

celor interesați un fond de referință, precum și abonamente românești și străine la presa pentru copii. De serviciile acestei secții beneficiază anual peste 5.000 de cititori care împrumută peste 100.000 volume, participând la diferitele acțiuni instructive organizate.

Filialele bibliotecii

Odată cu extinderea teritorială a municipiului Tîrgu Mureș și apariția a noi zone locuite, în cartierele cu populație mai numeroasă, Biblioteca județeană a organizat puncte de împrumut (filiale). Ele sînt în atenția noastră atît în privința aprovizionării cu cărți, cît și extinderii, activității prin acțiuni de popularizare a publicațiilor. Filialele sînt dotate cu un fond de carte enciclopedic, predominînd literatura beletristică în limbile română și maghiară, pentru vîrste și profesii diferite. În acest fel, satisfacerea studiului de specialitate rămîne o problemă tot a secțiilor de profil organizate în cadrul bibliotecii. Fondul de carte al acestor filiale este supus permanent înprospătării prin achiziții și schimb de publicații cu sediul. Pe lîngă practicarea împrumutului de carte, filialele sînt puncte de informare bibliografică și de legătură a cititorilor cu toate serviciile și compartimentele bibliotecii.

Filiala nr. 3

Filiala nr. 1 (Aleea Carpați nr. 51). Înființată în anul 1968, expune și oferă pentru împrumut 12.000 volume. Înscrie anual peste 1000 de cititori și difuzează peste 30.000 volume.

Filiala nr. 2 (str. Brașovului nr. 1). Servește publicul din cartierul Tudor Vladimirescu. A fost înființată în anul 1969 și dispune de 10.000 de volume. Înscrie anual peste 1000 cititori și difuzează aproape 34.000 de volume.

Filiala nr. 3 (Bulevardul 1848, nr. 37). Se adresează populației din cartierul 1848. Înființată în anul 1976, dispune de peste 12.000 volume, înscriind anual aproape 2.000 de cititori și difuzează în medie 40.000 de volume.

SISTEMUL DE INFORMARE A CITITORILOR

Cataloagele de bibliotecă

Principalele mijloace de informare a cititorilor asupra fondurilor de publicații deținute de diferitele compartimente ale bibliotecii sînt cataloagele. Cataloagele de bibliotecă au drept scop de a informa și înlesni găsirea cărților. Ele sînt alcătuite sub formă de fișe de dimensiuni egale (7,5x12,5 cm) aranjate în fișiere speciale sau liste multiplicat și legate în formă de carte. În ambele cazuri ele se bazează pe o descriere care cuprinde principalele elemente ale publicației (autor, titlu, subtitlu, ediția, prefător, îngrijitor de ediție, locul de apariție, editura, anul, numărul de pagini etc), la care se mai adaugă cota, care indică locul în depozit și pe raft. Din cataloagele de bibliotecă cititorul se poate informa:

- dacă biblioteca are o anumită carte;
- ce lucrări de un anumit autor există în bibliotecă;
- ce ediții ale unei anumite lucrări se găsesc în bibliotecă;
- ce cărți dintr-un anumit domeniu și despre un anumit obiect îi poate oferi biblioteca;
- unde se găsește cartea dorită.

Cataloagele cele mai frecvente, existente în secțiile și serviciile bibliotecii județene sînt alfabetice și sistematice.

Catalogul alfabetic orînduiește alfabetic descrierile publicațiilor, pe autori sau titluri, anonime sau cu mai mult de trei autori. El cuprinde și fișe complementare pentru: coautori, prefători, traducători, ilustratori etc. Din acest catalog cititorul se poate informa asupra cărților existente în bibliotecă determinate prin autor și titlu sau numai prin titlu, a lucrărilor unui anumit autor sau edițiile unei anumite lucrări.

Catalogul sistematic grupează descrierile după conținutul cărților, pe ramuri de cunoștințe, așezate într-o anumită ordine și legătură, adică într-un sistem de cunoștințe, cu scopul de a informa persoanele interesate

asupra cărților dintr-un anumit domeniu. Cataloagele sistematice sînt organizate pe structura clasificării zecimale universale.

Lucrări bibliografice și de referință

Fiecare secție a bibliotecii dispune de lucrări bibliografice și de referință de profil, expuse pe rafturi libere. Ele constau în bibliografii generale, speciale sau tematice, indici bibliografici, dicționare, enciclopedii, lexicoane ca și lucrări de sinteză sau istoria diferitelor științe. Cititorul se poate informa asupra întregii producții naționale de tipar, prin consultarea Bibliografiei Republicii Socialiste România, care inserează într-o ordine tematică întreaga producție de carte, albume, hărți, iar o altă serie studiile și articolele din publicațiile periodice și seriale, precum și seria cu notele și discurile muzicale. Biblioteca mai dispune de bibliografii, repertorii și cataloage de carte, retrospective și curente, românești și străine din care cititorii pot adînci informațiile asupra problemelor dorite.

Fondul de referință cel mai bogat îl deține sala de lectură adulți pe lîngă care funcționează și cabinetul de informare bibliografică.

Cabinetul de informare bibliografică

Pe lîngă informațiile bibliografice ce se obțin direct de la bibliotecari, consultarea bibliografiilor și a fondurilor de referință, biblioteca dispune de un serviciu special, care furnizează informații bibliografice pentru instituții sau întreprinderi, precum și pentru cititori, întocmind bibliografii la cerere. Acest serviciu organizează și informează lucrările bibliografice și de referință, fișează publicațiile periodice pentru alcătuirea catalogului de studii și articole despre un mare număr de personalități ale științei și culturii românești și străine. Tot în cadrul acestui serviciu se realizează informarea în bibliologie, dispunînd de un fișier tematic, precum și de lucrări de specialitate.

Bibliografiile la cerere se întocmesc în baza unei cereri scrise.

INFORMAȚII UTILE

1. **Sala de lectură-generală** (Palatul culturii, et. L, 80 locuri).

Instrumente de informare

- catalog alfabetic
- catalog sistematic
- catalogul documentelor de partid și de stat (elaborat prin fișarea ziarului „Scînteia”).

Program: zilnic 8—13, 14—20; duminică 8—13; luna închis.

2. **Secția documentară — colecții speciale — periodice** (Palatul culturii, et. II, sală de lectură cu 25 locuri). Telefon 32631.

Instrumente de informare

- catalog alfabetic al fondului tradițional
- catalog analitic al periodicelor (cuprinde studiile de istorie, literatură și artă, românești și universale)
- catalogul studiilor și articolelor de bibliologie
- catalogul local
- cataloage pentru discuri.

Program: miercuri, joia și sîmbăta 8—15; marțea și vinerea 8—20; duminica și luna închis.

3. **Secția împrumut de carte — adulți.** (Palatul culturii, intrare prin str. George Enescu, parter). Telefon 32925.

Instrumente de informare:

- catalog alfabetic

— catalog sistematic.

Program: zilnic 10—20; duminica și luna închis.

4. **Secția „Cartea social-politică”**, (str. Bolyai nr. 30, sediul Cabinetului județean pentru activitatea ideologică și politică educativă). Telefon: 33835.

Instrumente de informare:

— catalog alfabetic

— fișiere tematice

— indexare coordonată.

Program: luna 16—19, marțea, miercurea și vinerea 7—14, joia 7—14 și 16—19; sâmbăta 7—13; duminica închis.

5. **Secția „Cartea tehnică”** (Palatul culturii, intrarea pe colțul clădirii).

Instrumente de informare:

— catalog alfabetic

— catalog sistematic

— fișierul noutăților.

Program: zilnic 10—20, duminică și luna închis.

6. **Secția pentru copii și tineret.** (Palatul culturii, intrarea prin Piața Trandafirilor). Telefon: 32925.

Instrumente de informare:

— catalog alfabetic

— catalog sistematic

— cataloage ilustrate

Program: zilnic 10—20, duminica 8—13, luna închis.

7. **Bibliotecile filiale**

a) Filiala nr. 1 (Aleea Carpați nr. 51)

b) Filiala nr. 2 (str. Brașovului nr. 1)

c) Filiala nr. 3 (B-dul 1848 nr. 37).

Instrumente de informare:

— cataloage alfabetice

— cataloage sistematice

Program: Filialele 1—2: marți, joi și vineri 13—21; miercuri și sâmbătă 7—13, duminică și luna închis. Filiala 3: zilnic 7—21; duminică și luna închis.

8. Fondul Teleki—Bolyai (str. Bolyai nr. 17) Telefon: 21857.

Instrumente de informare:

— catalogul tipărit al fondului Teleki (patru volume).

A fost tipărit la Viena (1796—1819), sub îngrijirea fondatorului. Volumul 5 în manuscris cuprinde lucrările achiziționate între anii 1819—1921. Cărțile sînt structurate sistematic.

— Catalogul alfabetic al fondului Teleki. Lucrare efectuată pe fișe, cuprinde întreg fondul de carte.

— Catalogul alfabetic și sistematic al fondului mixt. Donații și achiziții ulterioare constituirii celor două fonduri (Teleki și Bolyai).

— Catalogul incunabilelor, Tîrgu Mureș, 1971 (tipărit).

— Catalogul alfabetic al tipăriturilor din secolul al XVI-lea (incomplet).

— Catalogul cronologic și alfabetic al cărților vechi românești.

— Catalogul general alfabetic al periodicelor din toate colecțiile bibliotecii.

— Catalogul alfabetic al cărților mureșene.

— Catalogul alfabetic al periodicelor mureșene.

— Catalogul alfabetic și sistematic al manuscriselor din fondul Teleki.

— Catalogul alfabetic al manuscriselor din fondul Bolyai.

— Lista microfilmelor.

Program pentru cititori: marțea, joia și sâmbăta 8—15 și 17—20; miercurea și vinerea 8—15; duminica 10—14; luna închis.

Program pentru vizitatori: marțea, joia și sâmbăta 10—15 și 17—20; miercurea și vinerea 10—15; duminica 10—14; luna închis.

RÖVID ÖSSZEFOGLALÓ

Marosvásárhely azok közé a ritka városok közé tartozik, amelyekben a különböző intézményi, egyesületi és szervezeti könyvtárak mellett már hetedik évtizede működik közkönyvtár. A jelenlegi *Maros Megyei Könyvtár*, mint a város első állami létesítményű közkönyvtára, a lakosság valamennyi rétege olvasási igényeinek kielégítésére, az akkor avatott Művelődési Palota impozáns épületében, 1913. november 15-én nyitotta meg kapuit a közönség számára. Két tágas és ízlésesen berendezett olvasóteremmel, korszerű raktár- és irodahelyiségeivel minden vonatkozásban megfelelt az akkori, sőt későbbi igényeknek, követelményeknek is. Intézményi és személyi adományokból, valamint a város költségvetéséből e célra kiutalt pénzüsszegek felhasználásával gyarapított könyvvállománya már a kezdeti években meghaladta a 11 000 kötetet. A felszabadulás évéig, tehát rövid három évtized alatt pedig már 62 954-re növekedett a kötetek száma.

Két lelkes és hozzáértő igazgatójának — *Dr. Molnár Gábor* jogásznak (1913—1934), valamint az egy személyben régész, néprajzos és folklorista *Aurel Filimon-nak* (1922—1936 között könyvtáros, majd 1936—1940 között igazgató) — körültekintő munkája nyomán olyan XV—XVIII. századbeli nemzeti és egyetemes értékű kiadványokkal is gyarapodott a könyvtár, amelyek a könyvnyomtatás hazai és nagy európai központjaiban láttak napvilágot. Így a görög, római klasszikusok, a reneszánsz, humanizmus és felvilágosodás legjelesebb képviselőinek m.űvei jórészt megtalálhatók a könyvtárban. Nagy gondot fordítottak könyvtáros elődeink az Erdély területén — Brassóban, Kolozsváron, Szebenben, Balázsfalván, Nagyváradon stb. — évszázadokon át megjelent kiadványok visszamenőleges beszerzésére. Ez a gazdag és nyelviileg is változatos (latin, román, magyar, német) állomány kiváló lehetőségeket biztosít az e tájakon élő román nép és a vele együttélő magyar, német és más nemzetiségek közös anyagi és szellemi kultúrájának, társadalmi és nemzeti szabadságáért vívott közös harcának tanulmányozására, megismerésére. Rendkívül gazdag és értékes a XVII—XIX. században laşiban, Snagovon, Bukarestben, Szebenben,

Brassóban, Budán és Bécsben kiadott román könyvek (1643—1830) állománya (több mint 60 kötet). Lényegesen gazdagabb és sokrétűbb a könyvtár állományában a nagy társadalmi, nemzeti mozgalmakat, forradalmi megmozdulásokat tükröző modern korszak, a XIX. század irodalma s e korszakból származó időszaki kiadványok gyűjteménye.

A huszadik század első két évtizedére a forradalmi- és munkásmozgalmak fellendülése jellemző. A könyvtár alapításának, kezdeti éveinek időszaka ez. Az akkor egyre gyakrabban megjelenő forradalmi és szocialista tartalmú kiadványok így természetes módon a könyvtár állományába is bekerültek és forgalmazottak voltak. Ezeket s a marxizmus—leninizmus klasszikusai legfőbb műveinek akkori kiadásait ma is őrzi a könyvtár. (Az egyes korszakokból származó könyvritkaságokra vonatkozó példákat lásd a román nyelvű szövegben!)

A könyvtárnak e rohamosan, növekvő, a hazai és egyetemes szellemi termékeknek időben és térben is gazdag és változatos tematikájú gyűjteménye már a kezdeti évtizedekben túlhaladta az úgynevezett közkönyvtár megszokott jellegét. Tudományos, kutató intézménnyé s egyben a helytörténeti kiadványok gyűjtőközpontjává is növekedett.

Fordulópontot jelentett a könyvtár történetében a Minisztertanács 1542/1951-es Határozata, amely a közkönyvtárak országos hálózatának megszervezéséről és működéséről intézkedett. Ettől kezdve feladat- és szerepköre lényegesen kiszélesedett. Az új társadalom igényeihez és szükségleteihez igazodva, a szocialista kultúra ápolásának és terjesztésének gyűjtőpontja, s egybe a tartomány, majd később a megye könyvtárhálózatának szakmai-módszertani központja is lett. Ez természetes módon kihatott a könyvállomány ugrásszerű növekedésére, s ugyanakkor előmozdította az olvasótábor és a forgalmazott könyvek számának megsokszorozódását is. Az addig szétszórta lévő, szakmailag rendezetlen és a közönség számára hozzáférhetetlen kisebb-nagyobb intézményi, egyesületi könyvtárak, mint például a Székelykeresztúri Unitárius Kollégium, a gyergyószárhegyi ferencesrendiek, a marosvásárhelyi „Munkásotthon” és „Casino” könyvtár, számos nagymúltú vásárhelyi iskola könyvállományának átvételével, majd 1974-ben a világhírű „Teleki—Bolyai” dokumentációs könyvtár közös igazgatás alá való helyezésével, valamint az állam által évenként biztosított költségvetésből szerzeményezett kiadványokkal könyvgyűjteménye alig három évtized alatt a tizenötszörösére növekedett (1944 = 62 954; 1978 = 927 302 kötet). Megközelítően ugyanilyen

arányban növekedett az évenkénti olvasók és a kölcsönzött könyvek száma. 1950-ben 1406 nyilvántartott olvasója volt a könyvtárnak, 1978-ban pedig 18 574. Ugyanebben az időszakban a kölcsönzött kötetek száma 48 253 (1950), illetve 471 437 (1978), a könyvtár évi látogatottsága pedig 33 002, illetve 180 933 volt. A város aktív lakosságát (6 éven felüliek) véve alapul, gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy átlag minden egyes lakosra majdnem 8 könyvtári könyv jut, s hogy Vásárhely lakóinak 15 százaléka rendszeres olvasója a könyvtárnak. Ha figyelembe vesszük, hogy a Megyei Könyvtáron kívül még csaknem 70 iskolai, főiskolai, más intézményi, szervezeti és üzemi könyvtár is működik a városban, fenti középarányos adataival a Megyei Könyvtár előkelő helyet foglal el a hazai közkönyvtár-hálózatban. A román nyelvű szövegben közölt statisztikai táblázatok egyébként meggyőzően tükrözik a könyvtár hat és fél évtizedes dinamikus fejlődését.

A város gazdasági, társadalmi fellendülésével, gyors ütemű fejlődésével lépést tartva, ennek szellemi szükségleteihez igazodva, a helyi párt- és állami szervek támogatásával és közvetlen irányításával ez a fejlődési folyamat is gyorsult. 1968-tól, megyei könyvtárrá válásával lényegesen kiszélesedett a könyvtár hálózata és szerepköre. A felnőtt kölcsönző, olvasóterem és gyermekkönyvtár mellett új, szakosított részlegek kezdtek meg működésüket, amelyek hatékonyan szolgálják a különböző kategóriájú és érdeklődésű olvasók ideológiai, politikai, szakmai és általános műveltségi színvonalának emelését s egyben a tudományos kutatás számára is kedvezőbb feltételeket biztosítanak.

Különösen két új részlegnek a jelentőségét szeretnénk kiemelni. Az egyik a körülbelül 14 000 kötetes *társadalomtudományi* (Cartea social-politică) osztály, a másik pedig a több mint 20 000 szakmai-tudományos munkát őrző és kölcsönző *technikai könyvtár* (Cartea tehnică). Az előbbi az ideológiai-politikai oktatásban résztvevők számára nyújt értékes segítséget, míg a másik a szakmunkások, technikusok, mérnökök, kutatók és tanuló ifjúság szakmai továbbképzését szolgálja.

A dokumentációs osztályon belül, amely a tudományos kutatás igazi alkotóműhelye, ma már szakszerűen feldolgozott, mintegy 6000 címletet és 100 000 kötetnyi régi és új naptárt, évkönyvet, újságot, folyóiratot stb. magába foglaló *időszaki kiadványok* osztálya működik, a helybeli kutatáshoz szükséges olvasóteremmel. Ugyancsak ezekben az években vált külön az otthoni kölcsönzésre szánt állománytól az olvasóterem állománya, amely jelenleg már közel 100 000 kötetnyi egyedi példányból áll, s a hazaiak mellett számos külföldön megjelent

kiadványt is őriz. Könyvtárunk „aranyállománya” ez, amely a mellette elhelyezett *kézikönyvtár* állományával (csaknem 3000 kötet román, magyar, angol, német, francia, orosz, olasz stb. nyelven megjelent hazai és külföldi enciklopédia, lexikon, szótár stb.) együtt a tájékozódás, a bibliográfiai és más tudományos kutatás kiváló bázisa. Ezekben az enciklopédikus állományokban képviselve vannak a hazai és egyetemes emberi kultúra összes szellemi termékei, a művészetek és tudományok összes ágai és válfajai. Nyelvi akadályokba sem ütközhet az olvasó, hiszen a román nyelvűek mellett meglehetősen gazdag magyar, német, angol, francia, orosz, olasz, spanyol és más nyelvű könyvállomány is áll rendelkezésére. Ahhoz, hogy valaki eligazodjék ebben a gazdag és sokrétű könyvállományban, természetesen a könyvtár valamennyi osztályán megtalálhatók a szükséges tájékoztatási eszközök, elsősorban a betűrendes- és szakkatalógusok.

Nem hiányoznak könyvtárunkból a modern közlési eszközök — rádió, televízió, lemezejátszó, magnetofon, film-leolvasó stb. — sem. Különösen gazdag és értékes az 1955 óta gyarapodó, s ma már több mint 2000 zenei és irodalmi lemezt őrző *lemeztárunk*, amelyet a közeljövőben létesítendő és kölcsönzésre is berendezett *zenei részleg* számára tovább gyarapítunk. A do-kumentálódás, helytörténeti kutatás szempontjából rendkívül értékes a több mint 10 000 fényképet őrző *lototékánk*, amelynek anyagát jórészt a helyi lapok, folyóiratok — *Steaua roşie*, *Vörös Zászló*, *Új Élet* és *Vatra* — szerkesztősegei adományoztak könyvtárunknak. Egyébként hasonló adományokat, különösen pedig a városunkra és megyénkire vonatkozó, vagy az e tájakon megjelent kiadványokat (újságokat, folyóiratokat, dokumentációs értékű régi vagy új anyagokat) magánszemélyektől is elfogadunk és dokumentálódás céljából gondosan meg-őrzzünk. Ilyen vonatkozásban nem kevésbé értékes az a több mint 20 000 plakátot, rölapot, hirdetményt, színlapot stb. őrző *aprónyomtatvány gyűjteményünk*, amelyet 1918 óta gyarapít a könyvtár. Kor- és művelődéstörténeti szempontból ezek a jelentéktelennek tűnő nyomtatványok rendkívül értékesek és hasznosak.

A központtól távol eső új városnegyedek lakóinak olvasási igényeit és szükségleteit egyelőre három, külön-külön 10—12 000 kötetes, szabadpolcos rendszerű fiókkönyvtár elégíti ki.

(A Kárpát és Tudor Vladimirescu negyedekben, valamint a kövesdombi városrészben.) A könyvtár hálózatának fejlesztési tervében további hasonló fiókkönyvtárak létesítése is szerepel.

Lényegesen növelte intézményünk hírnevét és tekintélyét az 1974 óta könyvtárunk részlegeként működő világhírű Teleki—Bolyai dokumentációs és muzeális jellegű könyvtár, melynek több mint 200 000 kötetes, többnyire könyvritkaságokból és rendkívül értékes gyűjteményekből álló anyaga két nagy múltú könyvtár egyesítéséből született meg. Erdély kancellárjának, a könyvtáralapító *Teleki Sámuelnek* (1739—1822) 1802-ben megnyitott s az évtizedek során közel 40 000 kötetre növekedett tékájából, és a vele 1962-ben egyesített, 1653-tól nyilvántartott Református Kollégium, — ma Bolyai Farkas nevét viselő liceum — könyvtárának állományából. E rövid tájékoztatóban nincs módunk gazdagságához, valós értékéhez méltón ismertetni e könyvtár fejlődéstörténetét, a maga nemében egyedülálló gyűjteményét, könyvtörténeti és tudományos jelentőségét.

A felsoroltakon kívül könyvészeti tájékoztatásokat nyújtó *bibliográfiai osztály* is működik könyvtárunkban, amely az olvasók tájékoztatása mellett, egyéni vagy intézményi kérésre különböző bibliográfiai anyagokat állít össze és forgalmaz. A hajdani kettő helyett, jelenleg tehát tíz szolgáltatási osztály működik a Megyei Könyvtárban. A zenei osztály és újabb fiókkönyvtárak megnyitásával hálózata tovább bővül és minden lehetősége megvan ahhoz, hogy a rohamosan fejlődő város lakóinak egyre növekvő szellemi igényeit a legmesszebbmenően kielégíthesse.

A könyvtár állományára, szolgáltatásaira, az egyes osztályok napi munkarendjére vonatkozó pontos felvilágosításokat a román nyelvű szövegben találják meg az olvasók.

ZUSAMMENFASSUNG

Tîrgu Mures gehört zu den seltenen Städten, in denen neben den verschiedenen Institutions-, Organisations- und Vereinsbibliotheken schon seit sieben Jahrzehnten auch eine öffentliche Bibliothek ihre Tätigkeit ausübt. Die jetzige Bibliothek des Kreises Mures, als die erste staatlich gegründete öffentliche Bibliothek der Stadt, wurde am 15. Nov. 1913 im imposanten Gebäude des gleichzeitig eingeweihten Kulturpalastes dem Publikum zugänglich gemacht, um der Zufriedenstellung der Leseansprüche aller Bevölkerungsschichten zu dienen. Mit ihren beiden geräumigen und geschmackvoll eingerichteten Lesesälen, mit ihren zeitgemässen Lager- und Nebenräumen entsprach sie in jeder Hinsicht den damaligen sowie den späteren Ansprüchen und Anforderungen. Ihr Bücherbestand, der durch institutionelle und persönliche Spenden sowie durch Erwerb aus dem Budget der Stadt bereichert wurde, übertraf bereits in den Anfangsjahren 11.000 Bände. Bis zum Jahr der Befreiung, also während drei Jahrzehnte, ist die Zahl der Bände auf 62.954 gestiegen.

Dank der umsichtigen Arbeit ihrer beiden begeisterten und gewandten Direktoren — des Rechtsberaters **Dr. Molnár Gábor** und des Archäologen, Ethymologen und Folkoristen **Aurel Filimon** — wurde die Bibliothek auch mit wertvollen Ausgaben aus dem XV—XVIII. Jahrhundert bereichert, die in einheimischen und grossen europäischen Zentren des Buchdrucks ans Tageslicht kamen. So kann man in dieser Bibliothek Werke der griechischen, römischen Klassiker, der besten Vertreter der Renaissance, des Humanismus, der Aufklärung finden. Die Vorgänger der jetzigen Bibliothekare haben besondere Sorge dafür getragen, die in Siebenbürgen (Brasov, Cluj, Sibiu, Blaj, Oradea u.a.) Jahrhunderte hindurch erschienene Publikationen anzuschaffen. Dieser reiche und auch sprachlich mannigfaltige (lateinische, rumänische, ungarische deutsche) Bücherbestand bietet einem die ausgezeichnete Möglichkeit, die gemeinsame materielle und geistige

Kultur des rumänischen Volkes und der mitwohnenden Nationalitäten, ihren gemeinsamen Kampf für ihre gesellschaftliche und nationale Freiheit kennenzulernen und zu studieren. Aussergewöhnlich reich und wertvoll ist der Bestand der im XVII.— XIX. Jahrhundert in Jasi, Snagov, Bukarest, Sibiu, Brasov, Buda und Wien herausgegebenen alten Bücher in rumänischer Sprache. Wesentlich reicher und vielschichtiger ist im Bestand der Bibliothek die moderne Epoche vertreten, welche die grossen gesellschaftlichen, nationalen Bewegungen, grossen revolutionären Regungen widerspiegeln, die Literatur des XIX. Jahrhunderts und die Sammlung der Periodika aus dieser Zeit.

Die beiden ersten Jahrzehnte des XX. Jahrhunderts werden durch einen Aufschwung der revolutionären- und Arbeiterbewegungen gekennzeichnet. Es ist die Zeit der Gründung und der Anfangsjahre der Bibliothek. Die (damals immer häufiger erschienenen Publikationen revolutionären und sozialistischen Inhalts wurden in den Bücherbestand der Bibliothek aufgenommen. Diese und die Erstausgaben der wichtigsten Werke der Klassiker des Marxismus-Leninismus sind auch heute in der Bibliothek aufbewahrt.

Die ständig wachsende Zahl der Bücher mit ihrer geographisch und zeitlich weit aufgefächerten Thematik übertraf schon damals den Status einer gewöhnlichen öffentlichen Bibliothek. Sie hat sich zu einem wissenschaftlichen Forschungsinstitut und gleichzeitig zum Sammelpunkt ortsgeschichtlicher Publikationen entwickelt.

Der Beschluss des Ministerrates Nr. 1542/1951 von der Organisierung und Tätigkeit der öffentlichen Bibliotheken bedeutete einen Wendepunkt in der Geschichte der Bibliothek. Von da an wurde ihr Aufgabenkreis wesentlich breiter. Gemäss den Ansprüchen und Bedürfnissen der neuen Gesellschaft wurde sie zum Zentrum der Pflege und Verbreitung sozialistischer Kultur, zum Fach- und Methodikzentrum der Bibliotheken unseres Kreises. Diese Tatsache hat natürlich auch das starke Anwachsen des Bücherbestandes beeinflusst und förderte auch den Zunahme der Leseranzahl. Ihr Bücherbestand erreichte während kaum drei Jahrzehnten ihr Fünfzehnfaches durch das Einverleiben bis dahin sporadisch vorhandener und dem Publikum unzugänglicher kleiner oder grosser Institutions- und Vereinsbibliotheken, durch Übernahme des Bücherbestandes zahlreicher Tirgu Mureser Bibliotheken, dadurch, dass sie 1974 der gemeinsamen Verwaltung mit der Tcleki-Bolyai Dokumentarbibliothek unterlag und durch Publikationen, die aus dem jährlich vom Staat gesicherten Budget angekauft wurden. Im ungefähr

gleichen Masse wuchs auch die jährliche Zahl der Leser und der verliehenen Bücher. 1950 wurden 1408 Leser gezählt, 1978 — 18.574. In derselben Periode betrug die Zahl der verliehenen Bücher 48.253 (1950), bzw. 471.437 (1978), während die Besucherzahl 33.002, bzw. 180.933 betrug. Wenn man die berufstätige Bevölkerung der Stadt in Betracht zieht, bedeutet es praktisch, dass im Durchschnitt auf jeden Einwohner acht Bücher kommen und dass 15 % der Einwohner der Stadt regelmässige Leser der Bibliothek waren. Wenn man überlegt, dass es ausser der Kreisbibliothek der Stadt noch fast 70 Schull-, Hochschull- und andere Institutions-, Vereins- und Fabriksbibliotheken gibt, nimmt die Kreisbibliothek, im einheimischen Netz der öffentlichen Bibliotheken einen Sonderplatz ein. Die im rumänischen Text angegebenen statistischen Tabellen widerspiegeln übrigens überzeugend die dynamische Entwicklung der Bibliothek sechseinhalb Jahrzehnte hindurch.

Dieser Entwicklungsvorgang entsprach dem ökonomischen, gesellschaftlichen Aufschwung, der rapiden Entwicklung der Stadt, indem sie sich nach den geistigen Ansprüchen derselben richtete, mit Unterstützung und unter unmittelbarer Leitung der lokalen Partei- und Staatsorgane. Seit sie als Kreisbibliothek besteht (1968), nahm ihr Aufgabenbereich ständig zu. Neben dem Leseraum und der Bibliothek für Kinder üben auch andere spezialisierte Abteilungen ihre Tätigkeit aus, die der Erhöhung des ideologischen, beruflichen und allgemeinbildenden Niveaus der Leser verschiedener Kategorien dienen und gleichzeitig auch für die wissenschaftliche Forschung günstigere Voraussetzungen bieten.

Wir möchten besonders die Bedeutung zweier neuen Abteilungen hervorheben. Die eine ist die Abteilung für Gesellschaftswissenschaften, die ungefähr 14.000 Bände zählt, die andere die technische Abteilung, die mehr als 20.000 fachlichwissenschaftliche Arbeiten besitzt. Die erste bedeutet eine wertvolle Hilfe für diejenigen, die am ideologischen-politischen Unterricht teilnehmen, während die andere der beruflichen Weiterbildung der Facharbeiter, Techniker, Ingenieure, Forscher und Studenten dient.

Innerhalb der Dokumentationsabteilung gibt es eine Abteilung für Periodika, die ungefähr 6.000 Titelwörter und 100.000 Bände alter und neuer Kalender, Jahrbücher, Zeitungen und Zeitschriften umfasst. Ebenfalls in diesen Jahren wurde ein Sonderbestand für Heimleihen geschaffen, und diese Abteilung wurde vom Bestand des Lesesaales der

aus nahezu 100.000 Bänden Einzelexemplaren besteht und ausser den einheimischen auch zahlreiche im Ausland erschienene Publikationen aufbewahrt-abgetrennt. Der Bestand des Lesesaales bildet den Kernbestand" unserer Bibliothek, der zusammen mit dem Bestand der Handbibliothek (nahezu 3.000 Bände Enzyklopädien, Lexiken, Wörterbücher usw.) die Grundlage für fachliche Orientierung, Dokumentation und wissenschaftliche Forschung bildet. In diesen enzyklopädischen Beständen sind alle geistigen Produkte der bodenständigen und universalen Kultur, alle Zweige der Kunst und Wissenschaft vertreten. Da die Bibliothek ausserdem über mehrsprachige Werke verfügt, sind den Lesern keine sprachlichen Grenzen gesteckt. Damit man sich in diesem reichen und vielschichtigen Bücherbestand zurechtfindet, sind natürlich in allen Abteilungen die nötigen Informationsmittel, in erster Reihe die alphabetischen — und Fachkataloge vorhanden.

Aus unserer Bibliothek fehlen auch die modernen Kommunikationsmittel-Radio, Fernsehen, Plattenspieler, Tonbandgeräte, Projektionsapparate — nicht. Besonders reich und wertvoll ist unsere Schallplattensammlung, die sich seit 1955 ständig bereichert und heute mehr als 2.000 Musik- und Sprechplatten zählt, die auch weiterhin zunimmt und demnächst auch für Heimleihen eingerichtet werden wird. Für die ortsgeschichtliche Forschung, für die Dokumentation besonders wertvoll ist die Fotothek, die mehr als 10.000 Fotos besitzt und dessen Material unserer Bibliothek meist von den Redaktionen der lokalen Zeitungen und Zeitschriften (Steaua Rosie, Vörös Zászló, Üj Elet, Vatra) geschenkt wurde. Sonst nehmen wir ähnliche Spenden besonders solche, die sich auf unsere Stadt, unseren Kreis beziehen, oder Werke, die in diesen Gebieten erschienen sind, auch von Privatpersonen gerne an, und wir bewahren sie sorgfältig für Dokumentation auf. Nicht weniger wertvoll in dieser Beziehung ist unsere Kleindrucksammlung, die mehr als 20.000 Plakate, Flugblätter, Kundmachungen, Theaterzettel u.a. umfasst und die seit 1918 einen steten Zuwachs erfahren hat. Aus zeit- und kulturgeschichtlichem Blickpunkt sind diese scheinbar unbedeutenden Drucksachen äusserst wertvoll und nützlich.

Die Leseansprüche und — Bedürfnisse der Bewohner der vom Zentrum fern gelegenen neuen Wohnviertel befriedigen vorläufig drei Zweigstellen der Bibliothek, die je 10—12.000 Bände besitzen. Im Plan für die Entwicklung des Bibliotheknetzes wird die Gründung noch weiterer Zweigbibliotheken vorgesehen.

Unsere Institution errang sich grösseres Ansehen durch die weltberühmte Teleki-Bolyai-Bibliothek, Dokumentations- und musealen Charakters, deren aus mehr als 200.000 Bänden meistens Buchseltenheiten und äusserst wertvolle Sammlungen — bestehendes Material aus der Vereinigung zweier alter Bibliotheken (aus der 1802 eröffneten Bibliothek des Kanzlers Siebenbürgens Teleki Samuel und aus der seit 1653 verzeichneten Bibliothek des reformierten Kollegiums, das heute den Namen Bolyai Farkas trägt) entstand und die seit 1974 als eine Abteilung unserer Bibliothek ihre Tätigkeit ausübt.

In diesem beschränkten Rahmen können wir nicht die ganze Entwicklungsgeschichte dieser einzigartigen Bibliothek darlegen, ihre buchgeschichtliche und wissenschaftliche Bedeutung.

Ausser den schon erwähnten gibt es in unserer Bibliothek auch eine bibliographische Abteilung, die neben dem Informieren der Leser auch verschiedene bibliographische Daten auf private oder institutionelle Anfrage zusammenstellt. Statt der ehemaligen zwei Abteilungen also gibt es jetzt zehn in unserer Kreisbibliothek. Ihr Netz erweitert sich ständig durch Eröffnung der Musikabteilung und neuer Zweigstellen und hat alle Möglichkeiten, den stetig wachsenden geistigen Ansprüchen der Einwohner unserer Stadt zu befriedigen.

Die genauen Auskünfte in betreff auf den Bestand, die Lieferungen und die täglichen Arbeitsstunden bestimmter Abteilungen können die Leser im rumänischen Text finden.

EXTRAS

din regulamentul interior de funcționare

Biblioteca noastră este la dispoziția oamenilor muncii, elevilor și studenților, atât pentru a citi în sala de lectură cât și pentru a împrumuta cărți, în mod gratuit.

Accesul cititorilor în bibliotecă se face numai cu permisul de intrare, eliberat pentru un an calendaristic, pe baza buletinului de identitate și recunoașterea prin semnătură a regulamentului bibliotecii.

Permisul de intrare nu este transmisibil.

a) *Reguli pentru sălile de lectură:*

Cititorul solicită cărțile și periodicele prin completarea unui *buletin de cerere*.

Sustragerea din cărți a fotografiilor, cărților, planșelor, filelor etc. atrage după sine sancționarea.

Este interzis schimbul de cărți între cititori fără aprobarea bibliotecarului.

Cititorii sînt obligați să păstreze liniștea, ordinea și curățenia în sălile de lectură. Sînt interzise discuțiile între cititori și plimbările printre mese. De asemenea este interzis fumatul în sala de lectură.

Consultarea de către cititori a publicațiilor existente în afara fondului sălii de lectură este permisă numai cu aprobarea bibliotecarului.

b) *Reguli pentru împrumut*

Fiecare cititor poate primi, prin împrumut acasă, cel mult trei cărți.

Cititorii sînt obligații să controleze cărțile cînd le împrumută, semnalînd eventualele lipsuri sau deteriorări.

Termenul de restituire a cărților este de 14 zile. El poate fi prelungit numai cu aprobarea bibliotecarului.

Pentru cărțile împrumutate acasă, bibliotecarul reține *fișa cărții*, după ce aceasta a fost semnată de primire. La înapoierea cărților, bibliotecarul atașează din nou la carte această fișă în prezența cititorului.

Studenții și elevii care locuiesc în cămin și internate obțin cărți de la bibliotecă pe baza unei adeverințe de garanție eliberată de institut sau școală. Angajații temporari pot și ei obține cărți prin împrumut în condiții similare.

Sustragerea de cărți din bibliotecă, a planșelor, hărților, fasciculelor etc. sau nerestituirea intenționată a publicațiilor constituie contravenție și se pedepsește conform legilor.

CUPRINS

Cuvînt înainte

Scurt istoric

Colecțiile bibliotecii

Fondul de carte curentă

Fondul tradițional de carte

Publicațiile periodice

Colecții speciale

Fondul Teleki-Bolyai

Servicii specializate și de împrumut

Secția împrumut de carte adulți

Cartea social-politică

Cartea tehnică

Secția pentru copii și tineret

Filialele bibliotecii³

Sistemul de informare a cititorilor

Cataloagele de bibliotecă

Lucrări bibliografice și de referință

Cabinetul de informare bibliografică

Informații utile

Rövid összefoglaló

Zusammenfassung

Extras din regulamentul interior de funcționare

